

24. **Развитие** правовой охраны интеллектуальной собственности в Китае : [темат. вып. по материалам отечеств. и зарубеж. лит-ры] / Всерос. агентство по пат. и товар. знакам. – М. : ИНИЦ Роспатента, 2001. – 72 с.

25. **Развитие** правовой охраны интеллектуальной собственности в Японии: [темат. вып. по материалам отечеств. и зарубеж. лит-ры] / Всерос. агентство по пат. и товар. знакам. – М. : ИНИЦ Роспатента, 2001. – 68 с.

26. **Супрун В. А.** Интеллектуальный капитал: Главный фактор конкурентоспособности / В. А. Супрун. – 2-е изд. – М. : ЛИБРОКОМ, 2010. – 192 с.

27. **Управління** інтелектуальною власністю : [монографія] / [П. Цибульов, В. Чеботарьов, В. Зінов, Ю. Суніні] ; за ред. П. М. Цибульова. – К. : К.І.С., 2005. – 448 с.

28. **Хронология** изобретений человечества. – Режим доступа : www.ru.wikipedia.org/wiki/изобретения.

29. **Цивільний** кодекс України: науково-практичний коментар / за ред. розробників проекту Цивільного кодексу України. – К. : Істина, 2004. – 928 с.

30. **Экономико-правовые** проблемы в сфере интеллектуальной собственности : [монография] / [Е. П. Орлюк, А. Б. Бутник-Сиверский, С. Ф. Ревуцкий и др.] ; рук. авт. кол., науч. ред. А. Б. Бутник-Сиверский. – К. : Авокадо, 2006. – 380 с.

31. **Al-Ali N.** Comprehensive Intellectual Capital Management / N. Al-Ali. – N. Y. : Published by John Wiley & Sons, 2003. – 288 p.

32. **Brooking A.** Intellectual Capital: Core asset for the third millennium / A. Brooking. – London : International Thomson Business Press, 1996. – 224 p.

33. **Granstrand O.** The Economics and Management of Intellectual Property – Towards Intellectual Capitalism / O. Granstrand. – Northampton : Edward Elgar, 2000. – 480 p.

34. **Intellectual Capital** / [J. Roos, L. Edvinsson, G. Roos, N. C. Dragonetti]. – N. Y. : University Press, 1998. – 208 p.

35. **Patrick H.** Sullivan Profiting from Intellectual Capital: Extracting Value from Innovation / H. Patrick. – N. Y. : Publication Year, 1998. – 419 p.

36. **Stewart T. A.** Intellectual Capital / T. A. Stewart. – N. Y. : Doubleday Currency, 1998. – 320 p.

37. **Yeh-Yun L. C.** National Intellectual Capital / L. C. Yeh-Yun, L. Edvinsson, 2011. – 300 p.

Надійшла до редколегії 21.06.12

УДК 353.9

Микола ОРЛОВ

Національна академія державного управління
при Президентові України

Харківський регіональний інститут державного управління

ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ У СФЕРІ ОХОРОНИ ПРАВОПОРЯДКУ

Обґрунтовується можливість застосування загальної системології як методу дослідження проблеми взаємодії регіональних органів виконавчої влади у сфері охорони правопорядку з урахуванням великої кількості складників системи взаємодії, умов її функціонування і складності процесу, що досліджується.

Ключові слова: системологія, взаємодія, регіональний орган виконавчої влади.

Николай Орлов. Взаимодействие органов исполнительной власти в сфере охраны правопорядка

Обосновывается возможность использования общей системологии, как метода исследования проблемы взаимодействия региональных органов исполнительной власти в сфере охраны правопорядка с учетом большого количества составляющих системы взаимодействия, условий ее функционирования и сложности процесса, что исследуется.

Ключевые слова: системология, взаимодействие, региональный орган исполнительной власти.

Mykolai Orlov. Interaction of executive power bodies in the sphere of law and order

Possibility of use of the general systemology, as method of research of a problem of interaction of regional enforcement authorities in the sphere of law enforcement taking into account a considerable quantity of components of system of interaction, conditions of its functioning and complexity of process that is investigated is proved.

Key words: systemology, cooperation, regional authority institution.

Взаємодія регіональних органів виконавчої влади у сфері охорони правопорядку здійснюється в певній заздалегідь створеній системі. Складність системи взаємодії полягає в такому: 1) взаємодіють не менше як два органи управління: з однієї сторони – це регіональні органи виконавчої влади (обласні, міські і районні ради, які очолюють відповідні голови) з іншої – орган регіональних сил охорони правопорядку, який очолює старша посадова особа в регіоні держави; 2) головним складником системи є орган центральної виконавчої влади, який організує взаємодію суб'єктів на регіональному рівні, забезпечивши цей процес законодавчо, визначивши порядок старшинства і механізм його зміни за обраним критерієм, наділивши старших посадових осіб необхідними повноваженнями, підкріпивши зазначену організацію

матеріально; 3) на регіональному рівні визначено проміжний координуючий орган – представник центрального органу виконавчої влади в регіоні (Голова обласної державної адміністрації), який відслідковує законність прийнятої організації взаємодії у сфері охорони правопорядку; 4) регіональним органам як суб'єктам взаємодії підпорядковані певні сили і засоби, які за необхідності можуть бути задіяні для припинення заворушень (масових заворушень або безладдя) у регіоні держави за будь-яких обставин мирного або воєнного часу; 5) для обміну інформації між регіональними органами розгорнута відповідна мережа зв'язку і система передачі даних, яка може бути автоматизованою із застосуванням сучасних комп'ютерних технологій; 6) для ефективної роботи регіональних органів розгорнута система пунктів управління (зали кризових ситуацій або координаційних центрів управління); 7) підпорядковані регіональним органам сили в процесі виконання завдань щодо припинення заворушень переміщуються в межах регіону держави на відстані декілька сотень кілометрів; 8) на складники системи взаємодії (органи, пункти, лінії і канали обміну інформацією взаємодії, сили) постійно впливають зовнішні і внутрішні чинники, які можуть порушити стійкість її функціонування в складних умовах.

Отже, наведене вище підкреслює, що система взаємодії регіональних органів виконавчої влади у сфері охорони правопорядку є складною системою, цілісним комплексом взаємопов'язаних складників. Вона має певну структуру і функціонує в певному зовнішньому середовищі. Зазначену систему взаємодії слід розглядати з позицій системного аналізу (системології).

Термін «системологія» у філософській літературі був введений у 1965 р. І. Б. Новіковим, а для назви теорії систем був вперше використаний у 1971 р. українським ученим В. Т. Куликом. Цією проблемою займалися також вчені Б. С. Флейшман, Б. Ф. Фомін, Г. П. Мельников та ін. Г. П. Мельников не розрізняє терміни «системологія» і «системний підхід», вважаючи їх синонімами, що відповідають напрямку практичної методології вирішення складних завдань управління (керування) в будь-яких організаційних системах [4]. Великий тлумачний словник сучасної української мови дозволяє вживати термін «управління» паралельно з терміном «керування» [3].

Метою статті є обґрунтування можливості застосування загальної системології як методу дослідження проблеми взаємодії регіональних органів виконавчої влади у сфері охорони правопорядку з урахуванням великої кількості складників системи взаємодії, умов її функціонування і складності процесу, що досліджується.

Систему взаємодії регіональних органів виконавчої влади у сфері охорони правопорядку можна віднести до складних соціальних систем. Виділяють такі характерні особливості системи взаємодії регіональних органів виконавчої влади у сфері охорони правопорядку: 1) система має

декілька входів і декілька виходів; 2) для неї характерні такі якості, як цілісність і не відокремленість від зовнішнього середовища; 3) внутрішня побудова – це складники, які мають у своєму складі елементи. Така система в процесі функціонування виконує два завдання:

1. *Основне завдання* – забезпечити стійку й ефективну взаємодію регіональних органів виконавчої влади у сфері охорони правопорядку за будь-яких зовнішніх умов, що склалися в регіоні держави.

2. *Додаткове завдання* – забезпечити зручність суб'єктам взаємодії виконувати сумісні завдання у сфері охорони правопорядку.

Важливо підкреслити, що виконання лише основного завдання недостатньо, оскільки невиконання додаткового завдання може зробити непотрібним і навіть небезпечним досягнення основної мети. Це обумовлено тривалістю безпосередньо процесу взаємодії регіональних органів виконавчої влади у сфері охорони правопорядку і вимогами до зручності роботи їх органів управління в складних зовнішніх умовах.

Ураховуючи, що система взаємодії динамічна, природна (натуральна), ймовірна, рухома і відкрита, слід взяти до уваги, що вона функціонує в навколишньому середовищі і взаємодіє з ним декількома способами: 1) безпосередній взаємний вплив; 2) прогнозований аналіз зміни положення складників у просторі і часі та створення випереджувальних елементів впливу; 3) удаване зосередження джерел впливу.

Для організаційно-інформаційної системи, якою є система взаємодії регіональних органів виконавчої влади у сфері охорони правопорядку, важливо, на якому зі складників навколишнє середовище (наприклад, організований натовп) зосередить більш вагомий вплив і як це вплине на структуру організації та потоки інформації взаємодії всередині системи.

Намагання за допомогою відомих наукових методів досліджувати складні соціальні явища або процеси (взаємодія – це насамперед процес), такі як міжнародні відносини, конфронтація, збройні конфлікти, масові заворушення, міжвидова взаємодія силових структур у внутрішньому збройному конфлікті, врегулювання міжетнічних конфліктів тощо, наштовхувалися на ряд труднощів, пов'язаних перш за все з формалізацією процесів і умов їх протікання, виявлення і врахування найбільш важливих чинників впливу та оцінювання достовірності отриманих результатів.

Основним науковим методом вивчення невідомого завжди був експеримент. Однак проводити експерименти з великими системами, до яких слід віднести систему взаємодії регіональних органів виконавчої влади у сфері охорони правопорядку, не завжди можливо, це потребує значних ресурсних затрат. Застосовувати чийсь досвід з використанням методу історичної аналогії не завжди є зручним, а отримані результати не є достовірними, що нами було доведено раніше [5].

Створення системи взаємодії регіональних органів виконавчої влади націлено насамперед на забезпечення ефективного виконання завдань з охорони громадського порядку і забезпечення громадської безпеки регіональними силами, а в разі виникнення заворушень – на їх припинення. Досвід «Помаранчової революції» в Україні, «Червоних троянд» в Грузії показав, що ефективність такої системи буде визначатися не лише якістю її складників (органів, каналів обміну інформацією взаємодії, обладнанням пунктів управління або залів кризових ситуацій тощо), а й багатьма чинниками, врахувати найбільш важливі з яких можливо лише з використанням *методології системного аналізу (системології)* та спеціально розроблених методів дослідження.

Згідно із *системним підходом* можна виділити декілька типів систем. Найчастіше системи характеризують «парними» типами, такими як: 1) однофункціональні й багатфункціональні; 2) матеріальні та ідеальні (концептуальні); 3) відкриті й закриті; 4) невеликі й великі; 5) прості й складні; 6) статичні й динамічні; 7) детерміновані й стохастичні (імовірнісні); 8) телеологічні (цілеспрямовані) й ненаправлені; 9) регульовані й нерегульовані. Система взаємодії регіональних органів виконавчої влади в галузі охорони правопорядку належить до багатфункціональних, матеріальних, відкритих, стохастичних, цілеспрямованих, регульованих систем.

Для дослідження і побудови системи взаємодії слід застосувати *методологічні принципи* дослідження складних систем, основними з яких є: 1) система побудована на основі загальнонаукового поняття про системи і охоплює основні спеціалізовані теорії систем; 2) застосовано логіко-математичний апарат для її дослідження і побудови структури як окремих складників, так і системи в цілому; 3) використано об'єднавчу теорію різних аспектів поведінки системи в складних зовнішніх умовах; 4) застосовано методи аналогії з подібними системами силових структур, у моделюванні ситуацій в яких може використовуватись система взаємодії та інформаційного оцінювання органів суб'єктів взаємодії.

В основу опису системи взаємодії покладено опис взаємних зв'язків реального світу у сфері охорони правопорядку в регіоні держави, тобто системний підхід.

У межах проведеного дослідження *системний підхід* щодо побудови системи взаємодії суб'єктів регіонального рівня у сфері охорони правопорядку являє собою послідовне застосування аналітичних і модельних методів, придатних для вивчення складних систем з великою кількістю змінних. Процеси, що відбуваються в такій системі, розглядаються як динамічне ціле. Ціле вважається більш важливим ніж його частини. Процеси, що відбуваються в системі, є визначальними при побудові її структури.

Системний підхід доповнюють і узагальнюють індуктивні методи дослідження, починаючи з аналізу специфіки системи взаємодії. Системний підхід є дедуктивним методом, який майже повною мірою

дозволяє вивчити і сформулювати систему взаємодії регіональних органів виконавчої влади у сфері охорони правопорядку за будь-яких зовнішніх умов, що склалися в регіоні держави.

У такій системі завжди присутній процес управління (керування). Керування в системі взаємодії є основною силою, яка координує діяльність підсистем (окремих суб'єктів взаємодії) і визначає їх взаємний зв'язок між підсистемами і зовнішнім середовищем. Керування, по суті, являє собою процес, завдяки якому ресурси різного походження (людські, матеріальні, фінансові, часові тощо) об'єднуються в єдину систему для вирішення загального завдання.

Зазначене твердження повною мірою стосується системи взаємодії регіональних органів виконавчої влади у сфері охорони правопорядку. Для успішного виконання сумісних завдань суб'єктами взаємодії важливим є об'єднання загальних зусиль і інтегральне використання можливостей цих суб'єктів на певному проміжку часу в заданому районі на визначеному напрямку тощо. У цьому і полягає важливість взаємного зв'язку між різними частковими завданнями єдиного сумісного завдання суб'єктів взаємодії, їх синтез на основі системного підходу (системології).

Взаємодія регіональних органів виконавчої влади у сфері охорони правопорядку включає чотири основних функції: планування, організацію, управління, зв'язок для обміну інформацією [2]. Реалізація цих функцій втілює ідею системного підходу (системології). Ці функції взаємопов'язані – без виконання будь-якої з них процес взаємодії буде порушеним.

Отже, завдання органу, який організує взаємодію (наприклад, центральний орган виконавчої влади), полягає в інтеграції всіх чотирьох функцій для ефективного досягнення мети взаємодії суб'єктів регіонального рівня у сфері охорони правопорядку.

Незважаючи на те що всі функції взаємопов'язані, усе ж взаємодія розпочинається з планування. *Планування взаємодії* – це прерогатива центрального органу виконавчої влади з питань, які належать до його компетенції, а для суб'єктів регіонального рівня – узгодження сумісних дій організованої взаємодії. Організацію взаємодії системи регіонального рівня може здійснити лише *надсистема*, яку в даному випадку очолює центральний орган виконавчої влади.

Планування – це процес, за допомогою якого система взаємодії пристосовує свої ресурси до змін внутрішніх і зовнішніх умов. При системному підході (системології) до планування центральний орган виконавчої влади розглядає регіональні суб'єкти взаємодії як підсистему нижчого рівня, яка приймає складні ситуаційні рішення у сфері охорони правопорядку за будь-яких зовнішніх умов, що можуть скластися не лише в одній адміністративно-територіальній одиниці, а й декількох регіонах. Впровадження системного підходу (системології) до планування

взаємодії починається з усвідомлення необхідності планів для різних рівнів управлінської системи держави з їх послідовною інтеграцією до *єдиної ієрархії планів*. При цьому розглядається три системи: 1) *система вищого рівня* – центрального органу виконавчої влади; 2) *система середнього рівня* – голови обласної державної адміністрації, як представника центрального органу виконавчої влади в регіоні; 3) *система нижнього рівня* – регіональні органи виконавчої влади у сфері охорони правопорядку.

Для ефективного планування необхідно забезпечити надходження інформації від трьох систем, яка повинна централізовано оброблятися для створення *єдиного інтегрованого плану взаємодії*. У межах цього плану концентрується увага на загальній узгодженій діяльності суб'єктів у сфері охорони правопорядку у вигляді реалізації планів із забезпечення охорони громадського порядку і забезпечення громадської безпеки у звичайних умовах і припинення заворушень у разі її ускладнення.

Ефективна *організація взаємодії* може бути здійснена лише при системному підході (системології) до процесу узгодження взаємних дій усіх складників системи взаємодії. У результаті створюється необхідна організація, яка і забезпечує виконання завдань у сфері охорони правопорядку. Основою такої інтеграції окремих складників організації в єдину систему взаємодії є *інформаційні зв'язки*, які забезпечують координуючий механізм з'єднання складників у синхронізоване ціле.

На організацію як систему взаємодії впливає зовнішнє середовище (сили, які порушують правопорядок), і вона повинна пристосовуватися до змін середовища. Ступінь її пристосування і є фактично її стійкість функціонування в реальному змінному середовищі.

Управління процесами взаємодії розглядається лише з позиції системного підходу (системології). Воно має схожість з поняттям *оперативного управління*, яке в межах проведеного дослідження отримало подальшого розвитку як *ситуаційне оперативне управління* регіональними силами охорони правопорядку при взаємодії регіональних органів виконавчої влади при вирішенні завдань з припинення заворушень у регіоні держави. Управління є засобом досягнення мети щодо підвищення ефективності взаємодії суб'єктів регіонального рівня. Системний підхід (системологія) полягає в тому, що в соціальних системах взаємодії управління створюється всередині системи. Метою системи взаємодії є виконання функцій, пов'язаних із взаємодією регіональних органів виконавчої влади у сфері охорони правопорядку. Метою управління (ситуаційне оперативне управління) є підтримання системи взаємодії на рівні, яке забезпечує виконання завдань щодо стійкої та ефективної взаємодії.

При створенні системи управління процесами взаємодії вирішуються такі завдання:

1. Виявляються органи, які приймають рішення на взаємодію і управління силами охорони правопорядку. Такими органами є:

а) центральний орган виконавчої влади; б) представник центрального органу виконавчої влади в регіоні – голова обласної державної адміністрації; в) регіональні органи виконавчої влади, які опікуються проблемами охорони правопорядку.

2. Визначається відповідність характеристик, керуючи якими підтримується функціонування системи в заданих межах. До характеристик належать: а) відповідність можливостей системи управління вимогам щодо безперервності і стійкості процесу взаємодії; б) забезпечення узгодженості вхідних і вихідних параметрів складників мережі обміну інформацією між органами системи взаємодії; в) адекватність реагування на зміни умов, яка може вплинути на стійкість процесу взаємодії.

Важливе значення для управління процесом взаємодії має достовірність і повна інформація про стан системи взаємодії і навколишнього середовища.

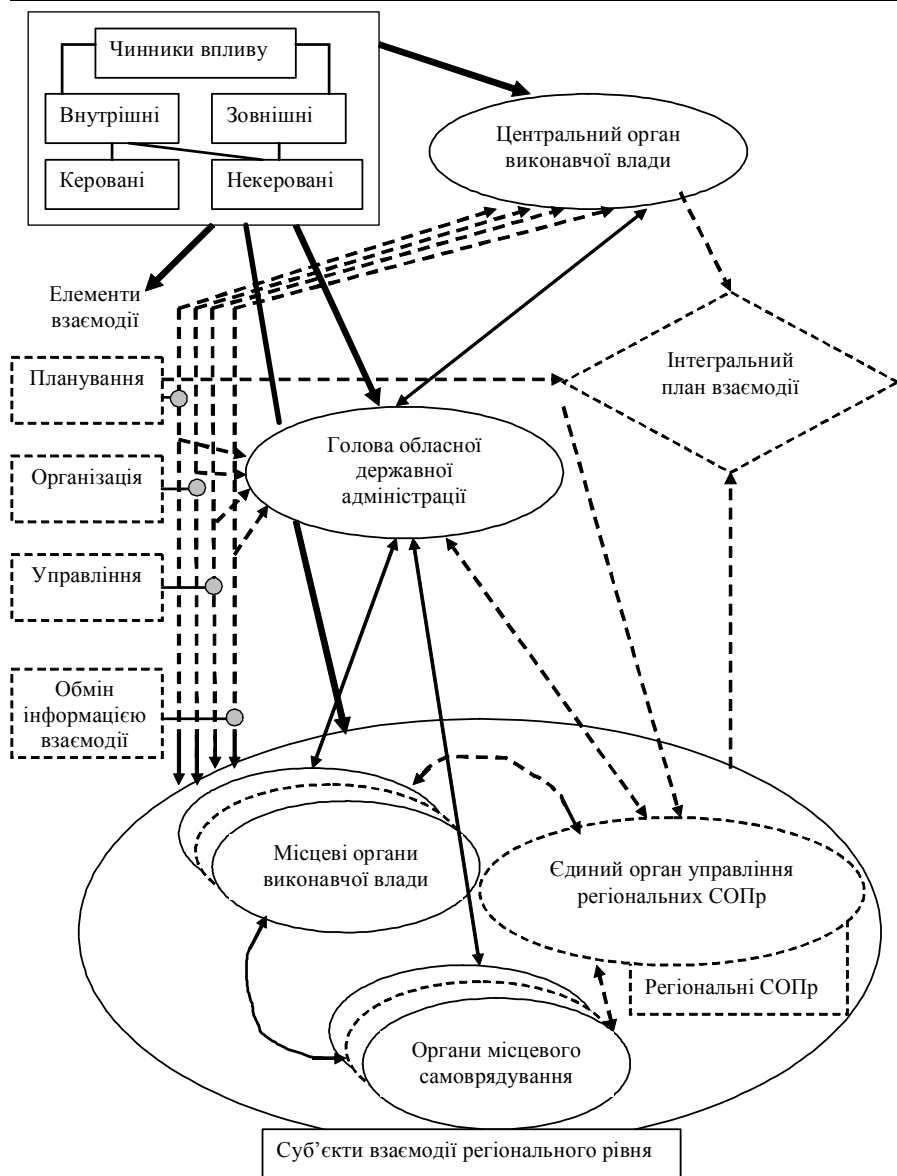
Комплексне вирішення зазначених завдань можливо лише при застосуванні системного підходу. Такий підхід дозволяє: 1) визначити необхідний склад органів, які взаємодіють у сфері охорони правопорядку; 2) вибрати необхідні характеристики системи управління процесом взаємодії, які б повністю відображали мету системи взаємодії; 3) усунути шляхи потрапляння в систему недостовірної і неповної інформації про стан системи взаємодії і навколишнього середовища.

У створеній системі управління процесами взаємодії важливим чинником є *час і швидкість реакції системи взаємодії* на зміни ситуації в регіоні й агресивні дії організованих правопорушників. Таким часом можна говорити про *час циклу управління процесами взаємодії*. Системний підхід дозволяє зробити так, щоб інформація взаємодії точно відображала стан системи і навколишнього середовища, що безперечно вплине на скорочення часу циклу управління процесами взаємодії.

Зв'язок для обміну інформацією взаємодії організується як між органами системи, так і всередині кожного з органів. Для забезпечення обміну інформацією між взаємодіючими органами повинна бути побудована і розгорнута система зв'язку за принципом забезпечення виконання цими органами завдань за будь-яких зовнішніх умов, що склалися в регіоні держави.

Обмін інформацією всередині кожного органу здійснюється як по вертикалі, так і по горизонталі залежно від прийнятої організаційної структури. Якість оброблення інформації залежить перш за все від рівня підготовки і спроможності безпомилкової роботи посадових осіб органів у складних умовах. У межах проведеного дослідження рівень безпомилкової роботи посадових осіб органів визначається через *значення показника безпомилкової роботи* в складних умовах.

На основі викладеного вище побудована концептуальна модель взаємодії органів виконавчої влади у сфері охорони правопорядку (рисунок), яка становить собою інтегральне поєднання органів, які задіяні до процесу взаємодії, елементи взаємодії та інформаційні канали управління і взаємодії.

- > – існуючі структури і зв'язки;
- -> – структури і зв'язки, які необхідно організувати;
- > – вплив чинників

Перспективна концептуальна інтегрована модель взаємодії органів виконавчої влади у сфері охорони правопорядку

Система взаємодії регіональних органів виконавчої влади у сфері охорони правопорядку як велика і складна система характеризується: 1) наявністю великої кількості складників системи; 2) різноманітністю можливих форм зв'язків між ними; 3) наявністю певної кількості суперечливих критеріїв, які повинні задовольняти систему взаємодії (наприклад, всеохоплююча і з мінімальними ресурсними затратами); 4) великою кількістю чинників впливу на складники системи.

Така система є *стахостичною*, в якій неможливо передбачити наслідки прийнятих рішень у процесі як організації, так і здійснення взаємодії. Це відбувається в результаті нестійкої поведінки системи під впливом, перш за все, зовнішніх чинників. Стійкість такої системи залежить від інтенсивності, фізичної сутності і величини чинників впливу. Проте є труднощі щодо загального управління такими складними системами, до яких належить система взаємодії регіональних органів виконавчої влади в галузі охорони правопорядку [2; 6].

Складність обумовлена такими факторами: 1) стан складної системи визначається великою кількістю чинників впливу, неможливо в стислий час (наприклад, час припинення заворушення) перебрати усі їх комбінації заради вибору найвигіднішого рішення щодо управління; 2) взаємодія між складниками системи і середовищем відбувається через велику кількість каналів, тому врахувати всі під час організації управління процесом взаємодії надто важко; 3) властивості і характеристики системи взаємодії і навколишнього середовища змінюються в складних умовах, що можуть виникнути в регіоні держави, за законами, які мало вивчені, а їх урахування важливе для організації процесу взаємодії; 4) для визначення оптимального (або раціонального) управління процесом взаємодії необхідний час залежно від складності системи взаємодії.

Зазначені труднощі можуть бути подолані в разі, якщо відмовитись від прагнення побудувати *ідеальну систему взаємодії* зазначених суб'єктів регіонального рівня. При моделюванні такої системи системний підхід дозволяє обрати необхідні обмеження і допущення в разі побудови *реальної системи взаємодії*.

Обґрунтовані положення щодо застосування загальної системології як методу дослідження проблеми взаємодії регіональних органів виконавчої влади у сфері охорони правопорядку дозволяють перейти до розроблення структурно-функціонального методу формування системи взаємодії регіональних органів виконавчої влади у сфері охорони правопорядку.

Список використаних джерел

1. **Богданович В. Ю.** Исследование методов анализа иерархий для выбора сложных систем / В. Ю. Богданович, В. В. Троцько // Науч.-техн. сб. – К. : КИСВ, 1999. – № 1. – С. 33 – 36.
2. **Браславец М. Е.** Кибернетика: учеб. пособие / М. Е. Браславец, Т. Ф. Гуревич. – К. : Вища шк., 1977. – 325 с.

3. **Великий** тлумачний словник сучасної української мови : довідк. вид. / уклад., голов. ред. В. Т. Бусел. – Ірпінь : Перун, 2005. – 1728 с.

4. **Мельников Г. П.** Системология и языковые аспекты кибернетики / Г. П. Мельников. – М. : Сов. радио, 1978. – 235 с.

5. **Орлов М. М.** Аналіз окремих методів проведення досліджень у війсьній науці / М. М. Орлов // Честь і закон. – 2011. – № 1. – С. 4 – 13.

6. **Перебудов Ф. И.** Введение в системный анализ : учеб. пособие / Ф. И. Перебудов, Ф. П. Тарасенко. – М. : Высш. шк., 1989. – 367 с.

Надійшла до редколегії 20.02.12

УДК 351.823:351.713:35.073.6

Сніжана КОЗИР

Національна академія державного управління
при Президентові України

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКСПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ ГЕОЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ

Розглядаються експортні можливості аграрного сектору економіки України в системі світового господарства. Аналізуються механізми стимулювання експорту сільськогосподарської продукції в державно-управлінському аспекті.

Ключові слова: експорт сільськогосподарської продукції, зовнішня торгівля, вітчизняний експорт, державне управління аграрним сектором, зовнішня конкуренція.

Снежана Козырь. Государственное регулирование экспортной деятельности в аграрном секторе Украины в современных геоэкономических условиях

Рассматриваются экспортные возможности аграрного сектора экономики Украины в системе мирового хозяйства. Анализируются механизмы стимулирования экспорта сельскохозяйственной продукции в государственно-управленческом аспекте.

Ключевые слова: экспорт сельскохозяйственной продукции, внешняя торговля, отечественный экспорт, государственное управление аграрным сектором, внешняя конкуренция.

Snizhana Kozyr. State regulation of export activities in the agricultural sector of Ukraine in the contemporary geo-economic conditions

The export capabilities of Ukraine agrarian sector is highlighted in the system of world economy. The mechanisms of export stimulation are analyzed in the aspect of public administration.

Key words: export of agricultural produce, foreign trade, home export, state control of agro-cultural sector, external competition.

© Козир С. М., 2012

Кон'юнктура світового ринку агропродовольчої продукції нестабільна, тому проблема розвитку експорту продукції АПК України є актуальною на світовому ринку за умов його глобалізації. Перед нашою державою стоїть завдання збільшення або принаймні збереження провідних позицій у світовій торгівлі продуктами харчування.

Під час дослідження проблеми розвитку експортних можливостей агропромислового сектору України в сучасних гео економічних умовах вагомих наукових результатів досягли вчені: В. Жигадло, І. Клименко, І. Корбута, Т. Лужанська, І. Розпутенко, О. Федірко, І. Ус, С. Щербина. Проте недостатньо розробленими залишаються окремі питання щодо збільшення агропродовольчої продукції з високим вмістом доданої вартості в реалізаційній ціні, а не сільськогосподарської сировини.

Метою статті є прогнозування експортних можливостей аграрного сектору економіки України в сучасних гео економічних умовах із заостренням конкурентної боротьби на світових ринках.

Обсяги і структура експорту країни безпосередньо залежать від її спроможності, яку можна визначити як максимальну здатність національної економіки за певного розвитку продуктивних сил випускати товари, конкурентоспроможні на зовнішніх ринках. Від рівня експортних можливостей країни значною мірою залежить її місце в системі світового господарства, вплив на загальносвітові процеси, що визначає не лише економічну, а й політичну могутність країни, авторитет і місце держави в міжнародних відносинах.

Сільське господарство є єдиною галуззю в Україні, яка демонструє зростання в період фінансово-економічної кризи. Так, у 2009 р. порівняно з 2008 р. зростання валової продукції становило 0,1 %. В усіх інших галузях зафіксовані показники спаду виробництва. Позитивні результати роботи сільського господарства стали можливими, у тому числі й завдяки успішній експортній діяльності (таблиця).

За 2011 р. обсяги експорту сільськогосподарської продукції зросли на 28,5 % і становлять 12 млрд. дол. США. Позитивне сальдо становить 5 млрд дол. США. Вагомий внесок позитивного сальдо було зроблено завдяки соняшниковій олії, темп приросту – 25 %, зерновим культурам – 27 %, насінню олійних культур – 10 %, а також молокопродуктам – 5 %. У 2011 р. відкрито нові ринки збуту та розширено географію постачання вітчизняної сільськогосподарської продукції. У 2011 р. відбулося проникнення на ринок Бангладеш, Україна почала активно співпрацювати з країнами Близького й Далекого Сходу. Крім того, має місце домовленість щодо постачання ячменю до Саудівської Аравії, де експортне мито на ячмінь становить 14 %, але не менше ніж 23 євро за одну тонну [3].

Такий результат можна вважати успішним: по-перше, спостерігався загалом позитивний тренд обсягів експорту сільськогосподарської продукції завдяки сприятливій ціновій кон'юктурі на зернові, олійні